

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ÅRG.

N° 22

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—

Halvt " " 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—

Halvt " " 200:—

Utkommer
alla onsdagar

Redaktion:

Svenska Folkförbundet

Ansv. red: M. Westerblom

Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris
enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

10 juni

1925

ORDINARIE PRÖSTSYNOD

med Estlands svenska kontrakt hölls tisdagen den 26 ds. med början kl. 12 middagen i gamla svenska prästgården i Reval. Närvarande voro ordinarie ombud med undantag av dem från Runö.

Efter psalmsång, bön och bibelläsning föredrog undertecknad sin ämbetsberättelse, ur vilken må nämnas följande:

Prosteriets kyrkor befinna sig i ganska gott skick, kapellet på St. Rågö har under sommaren försetts med ett tak av zinkplåt. Härvid inträffade emellertid den olyckan, att sedan man första gången plåtlagt taket, en häftig storm rev upp det och vräkte större delen därav i havet. Inom mycket kort tid hade man dock taket färdigt igen. Totalkostnaden för detta arbete, ca Emk. 40.000 (400 kr.) har på frivillighetens väg av församlingsborna gäldats; likaså har själva arbetet frivilligt utförts, drag av vacker offervilja. Den drivande kraften härvidlag har varit föreläsaren Anton Stahl. Restauration av kapellet på La Rågö, som befinner sig i rätt miserabelt skick, skall instundande sommar företagas.

Frivilliga medel härför ha redan insamlats.

Församlingarnas kyrkogårdar äro förtjänta av ganska skiftande omdömen. På Nargö och Rågöarna ha under sommaren en del förbättringar vidtagits, i det att de uppröjts och gångar upptagits. På Vormsö har arbetet med de tvenne kyrkogårdarna under flera år framgångsrikt pågått och har man under 1924 nedlagt på dessa Emk. 12.000; sedan 1920 har därstädes allt som allt nedlagts Emk. 40.000. Kyrkogårdarne på Runö och i Reval befinna sig i otillfredsställande skick, ett förhållande, som ovillkorligen snarast måste rättas. De dödas vilorum kräver helgd. Annat förhållande är stenkastning på far och mor.

Klockare finnas i alla församlingarna. På Rågöarna, där läs-gudstjänst hålles i regel varannan söndag, finnes utom en föreläsare för vardera kapellet och ön, vilken svarar för de „prästlösa“ gudstjänsterna, jämväl en kyrkoförmyndare för vardera ön, vilken svarar för kapellens yttre vård och andra ekonomiska angelägenheter. På Nargön finnes ingendera av dessa tjänstemän. Beklagligast är bristen på föreläsare

därstädes, men har undertecknad trots ivriga ansträngningar ej lyckats uppbringa någon.

Församlingarnas stämmor hava varit rätt väl besökta, ett par extra stämmor, som anordnats på Rågöarna, likaså. Enastående är förhållandet på Runö, som på två kyrkostämmor under året fått glädja sig åt alla röstberättigade medlemmars närvaro.

Församlingarnas kyrkoråd har i det hela visat stort intresse för sina åligganden. Rapporten från Vormsö är synnerligen gynnsam. Vad Revals församling beträffar, torde dock den önskan kunna uttalas, att kyrkorådets anslutning vid gudstjänsterna bleve större. Någon själavård från kyrkorådsmedlemmars sida har på rådets särskilda uppdrag ej utövats.

På Runö hava gudstjänsterna alla söndagar hållits av pastor med undantag av augusti månad, då denne vistades under tjänstledighet i Sverige. Dessutom hava 7 liturgiska gudstjänster, varav en på frihetsdagen, passionspredikningar en gång i veckan under fastan samt andaktsstunder tiden oktober—april varje onsdag hållits. Nattvardsgångarnas antal har varit 4. I alla dessa fall har församlingens del-

tagande varit synnerligen gott; vid bibelstunderna, som hållits i prästgården, har i regel 70—80 personer kommit. På Vormsö har genomsnittstalet åhörare vid de söndagliga gudstjänsterna varit 250—300, aldrig mindre än 50, vid högtiderna 5—600; svenska gudstjänster hava hållits alla söndagar, estniska 15—18 gånger årligen, vilken senare uppgift vittnar om synnerligt nit för själarna. Nattvardsgästernas och gudstjänstbesökandes antal är i stadig tillväxt. Stort deltagande röntes „Mörs dag“, som firades på kyrkogården. Vormsöfolkets kynne är enligt pastors utsago lättroört och öppet för religiösa intryck, men det religiösa och kyrkliga livet har ännu ej framskridit till medvetenhet och mognad. Reval med annexer kan ej uppvisa så glädjande siffror som de andra församlingarna, huvudsakligen på grund av församlingens geografiska splittring och egenartade sammansättning, vilka faktorer omöjliggöra ett enhetligt bedrivet församlingsarbete. Men S:t Mikaelsförsamlingen saknar lika litet som Runö och Vormsö glädjande företeelser. Starkast levas utan tvivel det andliga livet på Nargö och det är djupt att beklaga, att ännu ingen kyrklig föreläsare där kunnat anskaffas. Sedan under-tecknads tillträde till tjänsten den 1 maj i fjol har under 1924 hållits fyra högmässor på Nargö med ett 100-tal åhörare, ett ungdomsföredrag och 2 kvällspredikningar. I Reval hava hållits 2 församlingsaftnar, den ena såsom Gustaf-Adolfs-fest, och 2 veckoandaktsstunder. — Den svenska församlingen i Reval har en ganska blandad karaktär, bestående av estlands-, finlands- och rikssvenskar i synnerligen olika yrken och levnadsvillkor,

alla ingalunda behärskande svenska språket, men i det hela torde kunna sägas, att kärleken till den lilla församlingen är stor om än icke församlingsmedvetandet är tillräckligt utvecklat. — På Rågöarne hava 5 högmässor med ett 40 à 50-tal åhörare hållits av pastor på vardera ön. Dessa hava på två undantag när, då tiden varit illa vald, varit väl besökta. Såsom nämnts hava dessutom föreläsarne i regel varannan söndag s. k. läsgudstjänster, varvid åhörarnes antal kan växla mellan ett 10- och ett 30-tal. En församlingsafton, Gustaf-Adolfs-fest, har av pastor hållits på lilla Rågö, gemensamt för bägge öarne.

Risti församling, där fordom svensk predikan och svenskt själavårdsarbete förekom, har under det gångna året i någon ringa mån ihågkommit av pastor i Reval. En högmässa har hållits i Ristikyrka, en gudstjänst i Korkis, en i Wichterpal samt en Gustaf-Adolfs-fest på dert sistnämnda platsen. Vid dessa sammankomster i Risti församling var deltagandet av svenskarne därstädes påfallande ringa. Bäst besökt var Gustaf-Adolfs-festen. Orsaken till den tämligen ringa anslutningen ligger emellertid däri, att högsvenskt språk, talat åtminstone, endast i få fall förstås.

Kollekterna inom hela kontraktet synas vara i stigande. På Vormsö utgör kontanta summan Emk. 33,000 vartill komma gåvor in natura, arbetsdagar Emk. 43,000 summa Emk. 76,000 en storlagen prestation på den fattiga ön. Folket synes hava börjat vakna till offervilja. På Vormsö har till de fattigas julgåvor m. m. utgivits Emk. 30,000. Kollektorna på Runö utgjorde Emk. 20,000 i Reval och på Nargö Emk.

25,000. För Rågöarne saknar jag uppgifter. Kollektorna där äro dock löjligt små.

Vad beträffar kärleksverksamheten i församlingarna råder en viss livaktighet. På Vormsö har mycket arbete nedlagts för de fattiga och pastors bemödanden hava i allmänhet bemötts med välvilja och tillmötesgående. I Reval har särskilt den lilla flickgruppen „Framåt“ med stor kärlek och offerglädje arbetat för församlingens fattiga. Genom pastor och fattiggassan har under året utdelats Emk. 20,000.—

Därefter behandlades konsistoriets till synoden hänskjutna äskanden och förslag, bl. a. angående kyrkans underhåll och betalningarna till centralkassan, ang. ändrat quorum vid kyrkodagen m. m.

Vad prosteriets egna angelägenheter beträffar, behandlades bl. a. ånyo frågan om alderdomshem i svenskbygden, varvid framhölls, att för ögonblicket trängande behov av sådant egentligen endast föreligger på Nuckö, varför prostén fick i uppdrag att utreda möjligheterna för inrättandet av ett sådant på Birkas, med tanke på uppförande av en särskild byggnad i folkhögskolans närhet.

På aftonen hölls församlingsafton i S:t Mikaelsskyrka, varvid pastor Klasson talade om „Evangelig församlingsliv“. Efter körsång och avslutningsord av under-tecknad, förrättades altartjänst.

Det hade varit önskvärt, att vår prostsynod vunnit mer anslutning från kyrkorådets sida, men framför allt kunde man ha väntat betydligt mer livligt deltagande vid kvällens högtidliga församlingsmöte.

Reval d. 28 maj 1925.

Erik Petzäll.

SVENSKA PROSTERIET I ESTLAND. (Några statistiska uppgifter för år 1924)

	Födde	Döde	Vigde	Konf.	Nattv. gäst.	Antal förs.-medlemmar.
Revals St. Mikaelss förs. m. Nargö o. Rågöarne	15 mk. 13 kvk. =	28 10 mk. 11 kvk. =	21	15	—	89 507 mk. 617 kvk. = 1124
Vormsö St. Olai förs.	38 mk. 33 kvk. =	71 14 mk. 13 kvk. =	27	28	131	383 1048 mk. 1345 kvk. = 2393
Runö förs. . . .	5 mk. 2 kvk. =	7 4 mk. 2 kvk. =	6	3	6	278 130 mk. 145 kvk. = 275
Summa	58 mk. 48 kvk. =	106 28 mk. 26 kvk. =	54	46	137	750 1685 mk. 2107 kvk. = 3792

NÅGRA ORD OM FOLKVANDRINGEN.

Agnar Söderberg.

(Slut)

Samtidigt med att hunnerna besegrade och drevo undan östgoterna ur det senare Ryssland uppstod en annan viktig folkrörelse. Det var slavernas framträngande. Denna nu stora och viktiga folkgrupp var vid 300-talets början efter allt att döma fåtalig och obetydlig. Sitt hem synas slaverna haft norr om Karpaterna eller i närheten av Odess och Weichsels källor. Därifrån tyckas de vid mitten av 300-talet satt sig i rörelse mot nordväst och nordost. I norra delarna av nuvarande Ryssland stötte de därvid samman med lågtstående finska stammar, som kuvades eller drevos undan till länderna norr och söder om Finska viken. Under detta slavernas framträngande kommo de även i strid med de skandinaver, genom utvandningar säkerligen betydligt försvagade, som innehade det nuvarande Hinterpommern och Preussen, drevo undan dessa samt trängde vidare åt både väster och öster. Ända till Elbe blev landet slaviskt. Som minne av den tiden äro ortsnamnen i Nordtyskland än i dag till stor del av slaviskt ursprung, såsom Berlin, Stettin, Schwerin, Leipzig etc. På olika sätt kom slavernas framträngande att bliva av största betydelse för den skandinaviska världen. Förbindelsen mellan de söderut utvandrade folken och hemlandet avbröts. De i nuvarande Nordtyskland boende skandinaverna räddade sig dels västerut till de närbesläktade tyska folken och dels över havet till det gamla hemlandet. I slutet av 300-talet kunna vi därför iakttaga en stark återinvandring till Norden, dock endast till de trakter varifrån utvandring utgått d. v. s. Sydsverige, Danmark och Norge, men ej Sverige norr om Götaland.

För den som skulle önska göra sig närmare bekant med det här

behandlade ämnet, rekommenderas det av H. Schüek m. fl. författade arbeten „Svenska folkets historia“, Lund 1914, på vilket denna lilla framställning är baserad.

TILL BIRKAS.

Alla torde till fullo ännu icke inse, vilket värde Birkas har. Kanske säger någon: „Vad äro dessa ungdomar bättre, som varit på Birkas, och vad hava de lärt sig där?“ — Ja, så kunna sådana säga, som ej gått på skolan och ej haft umgänge med Birkas.

Inte kan väl en person ändras till sitt utseende, men väl lära mycket. Vad man allt får lära på Birkas är ej så lätt att beskriva med ord. I Birkas ha vi fått vår största hjälp i kampen för tillvaratagandet av allt som tillhör vår svenskhet. Det är just där, det skall skapas fram duktiga landsmän och landsmaninnor. — Ibland kan det ju hända, att sonen genomgått folkhögskolekursen och vill göra små förändringar, men därhemma är far ännu emot alla förbättringar, eller också kan det hända, att grannen ej vill gå in på att avdika åkern, förbättra betesmarken och ängen, ty vi bo ju så tätt intill varandra, och skola alla hjälpas åt, om vi skola nå ett mål. Men sådant bör icke avskräcka. Då alla genomgått en kurs på Birkas, då kan vi tryggt komma fram med det rätta.

Därför upp med er, unga, alla till Birkas!

En från första årets elever.

KUSTBON

Kustbon få vi regelbundet. Varje nummer är kärt och välkommet. Glädjande, att tidningen numera kan tryckas regelbundet varje vecka. Tack för det ordnade, målmedvetna arbetet!

Under förloppet av 7½ år har Kustbon fört Estlandssvenskarnas talan. Sedan den tid, då det första numret av Kustbon trycktes 1918, har vårt folk kommit ett gott stycke framåt på bildningens väg. Under tiden har tanken fått

form, frågor ha diskuterats, företag ha startats. Och det är gott att se tillbaka och fröjdas över vinningar som ha blivit gjorda i detta avseende. Men ingalunda får saken ändå lämnas åt ödets försyn. Nej, upp, och nya tag! „Fram skall du, dödlige, och fram skall världen“.

Från nuet riktas tankarna längre fram. Och man frågar sig: när skall tidningen bli större, när skall dess ekonomi bli betryggad, när skall den kunna flyga ut på starka vingar?

Varje företag har sin utvecklingstid. Kustbon har existerat i 7½ år, men ännu är den blott ett litet blad. „Vad månne väl varda av detta barn?“.

Många viktiga planer och synpunkter ha ingått i Kustbon. Men därmed är icke nog. Det behövs även andra nyheter, för att folket värkligen skall ryckas med. Endast Ormsö har visat livstecken, annars tystnad, tystnad. — Må redaktionen samla de spridda krafterna till gemensamt arbete för Kustbon — Estlandssvenskarnas enda tidning.

A. Sg.

KRING SVENSKBYGDER

RUNÖ.

På ön inträffade den 14 maj en jägolycka. En yngling vid namn Elias Haggar hade med ett skott sönderskjutit sin hagelbössa, varvid han fick ett svårt sår i handen.

Den 15 maj började skogen brinna — något som sällan inträffar på Runö. Det såg ganska betänkligt ut. Församlingens alla manliga personer mobiliserades för att kunna släcka elden.

Vädret här har varit mycket vackert. Rågen gick i ax omkring den 5 maj och synes växten bli god.

Runöborna ämna med sin motorbåt fara och hälsa på Vormsö och Nuckösvenskarna.

J. Österman Pass.

DEN GÅNGNA VECKAN

Inrikes.

Det har i riksdagen redan en längre tid pågått s. k. talmanskris.

Då det politiska förbund, som stod bakom nuvarande talman J. Tönisson, sammansmält till så gott som endast ett parti, folkpartiet, måste ett annat större parti ge talman — det enligt traditionen. De största partierna äro f. n. jordbrukarna och socialisterna, och dessa partier uppställa nu, då J. Tönisson lämnar sin post, kandidater. Jordbrukarnas kandidat är A. Jürman och socialdemokraternas A. Rei. Båda ha lika stora utsikter att bliva valda.

Även regeringskris tycks enligt vissa rykten förestå, men hoppas man ändå att krisen möjligen kan uppskjutas till hösten.

Utlandet.

Finlands förre president Ståhlberg med fru och dotter anlände på lördagen till Reval. De vistas som gäster hos vår f. d. riksäldste K. Päts.

Flera utländska flottbesök väntas denna sommar till Estland. Utom Lettlands „Wirsaitis“, som den 4 ds. besökte våra vatten, väntas besök från Polen, England, Holland, Danmark och Amerika.

I Japan har det återigen i Tokios omnejd varit jordbävning. Panik råder bland stadens invånare och många av dem våga icke uppehålla sig i bostäderna.

Penningkurser Revals börs.

8 jnni 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	1810	1825
100 rentmark	—	8850	8950
100 Fmk.	—	937	947
100 sv. kr.	—	9950	10075
1 estkrona	100	—	—
10 guldrub.	—	1875	1990

REVALS TORGPRIS.

Hela svin	per pund	Emk.	43—47
Gädda	”	”	25—35
Abborre	”	”	15—20
Strömning	”	”	12—15
Smör	”	”	90—125
Mjök	stop	”	18—20
Gräde	”	”	140—160
Ägg	par	”	12—16
Rågmjöl	pud	”	460—480
Kornmjöl	”	”	400—460
Havre	”	”	230—250
Potatis	tsetw.	”	140—160

Söndagen den 14 juni 1925 kl. 7 e. m. håller
professor Vilhelm Lundström

— om intet oförutsett inträffar — föredrag i „Schwarzhäupter“ över ämnet
„Var finnas svenskar och var talas svenska“

(med ljusbilder).

Den 16 och 17 juni föreläser prof. Lundström på Birkas.

MERIT

SVENSK TILLVERKNING
PRISBILLIG, DRIFTSÄKER

BÄT MOTOR

med fotogendrift

Levereras med blåslamps-
eller magnetändning

AKTIEBOLAGET
FREDR. WAGNER
STOCKHOLM
VASAG, 48

BIL-TRANSPORTER

verkställes av
A.-B. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr 4339
till angränsande statskommunerna,
järnvägsstationer, egendomar och
handelsaffärer.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tän. 9.

Svedala

Tegelmaskiner
Grävmaskiner
Stenkrossar
Vägbyggnadsmaskiner
Betonblandare
Torvmaskiner
Bränlekrossar för Torv, Koks
och Kol
Pulverisering-maskiner
Vindsiktar
Torktrumlor
Brikettpressar
Transportapparater
Rullager, Rallvagnshjul
Skottkärrehjul
Kokillgods
Stalgjutgods

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

Post- & Telegrafadr.
SVEDALA, GJÜTERIET

Rikstelefon:
52, 76, 203, 4, 60 & 183.

Bageriidkarnes Jäst-Aktiebolag

hållbara och jäskraftiga

Pressjäst

är oöverträffad.

Atersförsäljare antagas där vi förut
icke äro representerade.

Post- och telegrafadress:
Jästängen, STOCKHOLM.

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket
om 2 à 2½ kg, finnes till
salu hos alla specerihandlare.